

IMPORTANȚA CAPITALULUI UMAN, RESPECTIV A EDUCAȚIEI ACESTUIA ÎN CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII DIN PERSPECTIVA "STRATEGIEI UE 2020"

JANETA WEISZ*

jkentros@ebscohost.com

Abstract: *Nowadays, there are no economy sectors which are not affected by qualitative changes related to the conditions of informational society based on knowledge, learning, intellectual capital and innovation. This paper aims at raising awareness on the importance of human capital as a key factor in economic growth. The productive workforce is determined by different factors such as the level of employees' qualification, the development of science, the volume and efficiency of material and immaterial investments. Thus, within the Strategy „Europe” 2020, a great importance is given to human capital and raising competitiveness through the correlation of education with the labour market and ensuring opportunities for future participation on a flexible labour market.*

Keywords: *human capital, economic growth, lifelong learning, knowledge, innovation, competitiveness.*

1. Evoluția teoriilor asupra capitalului uman, pe scurt

Capitalul uman constă în acele abilități ale indivizilor care sunt caracteristice acestora dobândite pe parcursul vieții în procesul de instruire școlară, dar și în afara acestuia¹, putând fi valorificate la un moment dat pe piața muncii, în schimbul unor resurse economice de orice tip. Practic, aceste abilități se referă la cunoștințele dobândite în sistemul de învățământ, dar și acele aptitudini, trăsături de personalitate, abilități fizice, intelectuale, și nu în ultimul rând starea de sănătate a indivizilor.

Cu privire la acest aspect, Marx K. aprecia că "elementele simple ale procesului muncii sunt activitatea îndreptată spre un scop sau munca însăși, obiectul muncii și mijloacele ei"².

---

* Asist. univ. drd., - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Timișoara.

¹ Cum ar fi de exemplu în cadrul familiei ("cei 7 ani de acasă"), prin integrarea în anumite grupuri sociale.

² Marx K.; Engels F., *Capitalul, critica economiei politice*, București, Ed. Politică, 1966, p. 191.

În ciuda faptului că producția bunurilor și serviciilor era atribuită acțiunii umane interesate, economiștii nu au considerat decât târziu capacitățile umane ca parte a capitalului. Normele rigorii științifice ne obligă, să amintim faptul că sensul originar al celebrei sintagme își are originile la A. Smith. Încercând să descopere "*natura și cauzele bogăției națiunilor*", genialul și excentricul gânditor scoțian include în capital "*capacitățile dobândite și folositoare ale tuturor locuitorilor sau membrilor societății*" văzute ca și "*cheltuieli restituite, totuși, împreună cu un profit*"³.

Cercetătorii acordă o importanță crescândă zestrei economice a omului începând cu mijlocul veacului trecut, această preocupare traducându-se într-o sporire rapidă a studiilor propuse spre analiză și critică⁴. Sugestiile privind performanțele economice ale capacităților umane nu vin, în totalitate, dinspre așa-zisa școală a capitalului uman ci și din alte zone ale "științei alegerilor". Străduindu-se să descopere atribuțiile legitime ale guvernului în educație, M. Friedman, unul dintre cei mai rafinați și influenți economiști ai tuturor timpurilor, sesizează faptul că investițiile în capital uman (similare cheltuielilor realizate cu ameliorarea randamentului capitalului non-uman) determină o creștere a productivității muncii.

Dincolo de aspectele prezentate mai sus, trebuie să menționăm faptul că cercetătorii s-au aplecat cu mai multă atenție asupra studiului capitalului uman într-o epocă în care problema rarității resurselor se făcea simțită prin preconizate crize alimentare, ale petrolului (anii 1970) sau ale materiilor prime.

Creșterea continuă a populației și exploatarea intensă a resurselor au readus în dezbatere problema "limitelor creșterii" provocând teoria economică la noi răspunsuri sau soluții privind viitorul omenirii. Economiiștii au realizat, atunci, mai mult ca niciodată, că accentul trebuie mutat nu pe exploatarea extensivă a resurselor naturale, ci pe utilizarea lor intensivă; or, noua abordare implică mai mult inteligența, îndemânările, aptitudinile, talentele, cunoștințele, mai precis, capitalul uman. Ei au înțeles că acesta constituie, de departe, cea mai bogată și mai exploatabilă resursă la îndemâna noastră. De atunci, în procesul de creare a bogăției, accentul cade pe capacitățile umane și pe creșterea randamentului lor.

Ca și în cazul capitalului obișnuit, eficiența în alocarea resurselor rare vine din investiții atât materiale cât și imateriale, realizate cu scopul

---

³ Smith, A., *Avuția națiunilor*, București, Ed. Academiei Române, 1962, p. 188.

⁴ Becker, G., *Capitalul uman, o analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație*, București, Ed. ALL, 1997, p. 1.

obținerii unor efecte substanțial ameliorate cantitativ și calitativ. Dintre eforturile făcute, *“educația și pregătirea profesională sunt cele mai importante investiții în capitalul uman”*⁵.

Creșterea economică (mult dorită mai ales în această perioadă de criză) reflectă încercarea de a înțelege rolul cunoașterii și tehnologiilor în vederea creșterii rapide a productivității muncii și ritmurilor de creștere economică. În acest sens, investițiile în cercetare și dezvoltare, educație și training, alături de sporirea randamentului structurilor de management sunt esențiale.

Numeroasele studii apărute în ultimele decenii demonstrează, corelația pozitivă existentă între creșterea bunăstării și investiția în capitalul uman. K. Murphy, R. Tamura, N. Tomes sau J. Mincer sunt doar câțiva dintre cei ce au reușit să demonstreze cu dovezi empirice că la diferențierea veniturilor indivizilor stă, în mare măsură, gradul de calificare și complexitatea studiilor. De la ei deținem dovezi concrete că eforturile ocazionate de saltul educațional (primar, gimnazial, liceal, universitar) primesc recompense sporite pe măsura extinderii perioadei de formare și calificare. Chiar concluziile furnizate de analize pe economia României demonstrează că între nivelul studiilor și mărimea veniturilor există o relație pozitivă după cum aceleași cifre arată, fără dubii, că între gradul de ocupare al forței de muncă și durata educației (adică, mărimea investițiilor în capitalul uman) se manifestă același tip de relație.

2. Implicațiile educației în creșterea competitivității, din perspectiva “Strategiei UE 2020”

O evaluare sumară a capitalului uman din România scoate la iveală subinvestiția cronică din acest domeniu și efectele sale asupra performanțelor economice ale forței de muncă naționale. Evident, există și angajați competitivi dar numărul lor este destul de modest prin comparație cu mâna de lucru ieftină, deci slab productivă. O astfel de situație este mult mai ușor de observat la exportul de forță de muncă spre statele Uniunii Europene. Cei mai mulți co-naționali ce merg să lucreze în vestul Europei ocupă de regulă slujbe prost remunerate prin comparație cu cele ale indigenilor ceea ce subliniază clar diferența de productivitate și discrepanțele de investiții în pregătirea profesională.

---

⁵ Becker, G.994), *Comportamentul uman – o abordare economică*, București, Ed. ALL, 1994, p. 17.

După insuccesul strategiei de la Lisabona, Bruxellul a lansat o nouă strategie pentru a ieși din criză. Dacă strategia Lisabona vorbea de eforturi comune, noua strategie, numită "Strategia UE 2020", vorbește despre eforturi individuale cu ajutorul Uniunii Europene. Pe scurt, fiecare stat membru ia startul individual și în acest caz, România nu se află într-o poziție confortabilă.

Strategia UE 2020 a fost lansată la începutul lunii martie 2010, Consiliul European a aprobat în lucrările lui din 25-26 martie obiectivele generale ale proiectului, și s-au stabilit aspectele legate de implementarea acestor obiective. De fapt, ea "împarte" UE-27 în câteva categorii, lăsându-i pe cei mai slabi să se dezvolte așa cum pot, sau cum doresc ei, între niște parametrii minimali, stabiliți de această nouă strategie.

Mai în detaliu, proiectul agendei "Europa 2020" are în vedere 3 mari formule de creștere economică în decada următoare:

1. creștere economică inteligentă (consolidarea cunoașterii, inovație, educație, societate digitală);
2. creștere economică durabilă (creșterea eficienței în producție și a competitivității);
3. creștere economică inclusivă (participare sporită pe piețele muncii, dobândirea de noi abilități profesionale și diminuarea sărăciei).

Obiectivele Strategiei UE 2020 pentru România în cifre procentuale, se prezintă astfel⁶:

- creșterea ratei de ocupare a forței de muncă (între 20 și 64 de ani) la 70%;
- menținerea obiectivului de 2% din PIB alocat cercetării și dezvoltării;
- reducerea ratei de abandon școlar la 11,3% și creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar la 26,7%;
- reducerea cu 25% a numărului persoanelor care trăiesc sub limita sărăciei.

Formarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții joacă un rol important economic și social. Oportunitățile pentru a trăi, studia și munci în alte țări, aduc o contribuție majoră la înțelegerea eco-culturală,

---

⁶ Printre alte obiective ale acestei Strategii: reducerea emisiilor de gaze de seră cu 19%, creșterea cu 24% a energiei produsă din surse regenerabile, creșterea cu 20% a eficienței energetice.

dezvoltarea personală și realizarea potențialul economic pe deplin. În acest sens, Comisia Europeană prevede:

- încurajarea și sprijinul pentru cooperarea politică între statele membre

- finanțarea programelor educaționale, profesionale, cum ar fi „Programul de Învățare pe tot parcursul vieții”.

O educație generală bazată pe calitate este considerată ca fiind esențială încă de la începutul vieții în cadrul familiei și continuând apoi cu etapele de învățare, de la nivelul preșcolar, educația primară și secundară superioară, până la cea terțiara (universitară și postuniversitară). Competențele dobândite „pe băncile școlilor” devin o componentă esențială a învățării pe tot parcursul vieții de adult denumită Long Life Learning.

În următorul tabel se poate observa participarea de-a lungul vieții (LLL) a persoanelor din grupa de vârstă 25-64%⁷.

	UE27 ⁸	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV
2000	12,5	9,5	3,8	8,7	27,5	12,6	13,0	7,9	2,9	10,3	6,5	11,7	5,0	13,7
2010	15,2	11,2	4,2	12,6	44,2	16,9	17,3	10,0	6,9	17,5	8,6	13,0	13,2	9,5
	LI	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PO	RO	SI	SK	FI	SE	UK
2000	5,7	7,9	7,0	9,2	23,6	14,0	9,4	8,2	2,5	16,9	10,4	25,0	28,4	25,4
2010	9,3	20,0	6,6	8,4	27,2	22,5	11,2	11,6	3,8	28,9	5,5	33,7	33,5	24,4

Pentru anul 2000 datele sunt: BG-2001; CZ-2002; PL-2001; IE-2002; SI-2001; SK-2002; LV-2002

Sursa: Eurostat ⁹

Din datele tabelului, se observă la nivelul UE o „ușoară” tendința de creștere a participării la învățarea de-a lungul vieții de la 12,5% în anul

⁷ Învățarea de-a lungul vieții se referă la persoane în vârstă de 25 - 64 care au declarat că au primit educație sau training în cele patru săptămâni precedente anchetei (numărător). Numitorul se compune din populația totală de aceeași grupă de vârstă, cu excepția celor care nu au răspuns la întrebarea "participarea la educație și formare". Atât numărătorul și numitorul provin din ancheta privind forța de muncă a UE. Informațiile colectate se referă la toate instituțiile de învățământ sau de formare profesională, cu relevanță sau nu, pentru actualul sau posibilul viitor loc de muncă al respondentului.

⁸ UE27: Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Germania, Estonia, Irlanda, Grecia, Spania, Franța, Italia, Cipru, Letonia, Lituania, Luxemburg, Ungaria, Malta, Olanda, Austria, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Slovacia, Finlanda, Suedia, Marea Britanie

⁹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table_tsdsc440/ 2.2.1-r1785-2011-09-23 (PROD).

2000 la 15,2% în 2010. Aceeași situație se identifica și în cazul României, unde valoarea este crescătoare de la 2,5% în 2000 la 3,8%, un procent destul de mic în comparație cu țări ca Danemarca , Finlanda și Suedia unde acest procent depășește 30%.

În recentul Raport Global al Competitivității, Romania se poziționează pe locul 77 în rândul a 142 țări analizate. În Europa suntem pe penultimul loc. Suntem apreciați la nivel mondial pentru rata de școlarizare în învățământul universitar (locul 23/142 țări) și pentru calitatea educației în domeniul științelor exacte (locul 45/142 țări)¹⁰.

În prezent, există trei obiective specifice pentru sistemele de educație și formare profesională:

- Îmbunătățirea lor prin calitate și eficiență
- Asigurarea accesului tuturor la ele
- Accesibilitate internațională

Având în vedere formulele de creștere economică și obiectivele Strategiei Uniunii Europene 2020 se are în vedere, dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității prin corelarea educației și învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii și asigurarea de oportunități sporite pentru participarea viitoare pe o piață a muncii modernă, flexibilă.

Potrivit Biroului de Statistică a Muncii, chiar dacă munca este singurul factor de producție în mod explicit luat în considerare, productivitatea de-a lungul timpului reflectă implicit efectele comune a multor alți factori, inclusiv tehnologia, capitalul investit de utilizare a capacităților, consumul de energie și a aptitudinile manageriale. Astfel, statisticile cu privire la productivitate prevăzute în raporturile guvernamentale i-au ca măsură de obicei, modificările acestui indicator obținute de la o lună la alta, trimestru la trimestru, un an la altul sau pe o anumită perioadă de timp¹¹. Îmbunătățirea radicală și diversificarea ofertei educaționale a întregului sistem de învățământ și formare profesională din România este recunoscută ca un obiectiv prioritar de importanță strategică și o condiție obligatorie pentru transpunerea în fapt a principiilor de competitivitate, pe termen mediu și lung. Se ia în considerare și faptul că reformele acestui sistem și investițiile de resurse în acest domeniu prezintă un înalt grad de

---

¹⁰ <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-2011-2012>.

¹¹ Russell, R.S.; Taylor, B.W., *Operations Management. Third Edition*, Upper Saddle River, New Jersey, Prentice Hall, 2000.

inerțialitate, rata de rentabilitate fiind mică pe termen scurt, iar rezultatele tangibile devenind evidente abia numai după un număr însemnat de ani.

În România există o largă cunoaștere a faptului că educația reprezintă factorul strategic al dezvoltării viitoare a țării prin contribuția sa esențială la modelarea multidimensională și anticipativă a capitalului uman.

3. Concluzii

Datorită crizei economice, financiare, alimentare existente la ora actuală, competiția crescândă pe piețe din ce în ce mai integrate, obligă oamenii să recurgă tot mai des la cunoaștere, inovare; obținerea și utilizarea ei implică investiții în cercetarea capabilă să o degajeze și în educația în stare să o transfere forței de muncă și performanțelor economice. Cu privire la această idee mai adaug că în România, potențialul uman este clar subutilizat datorită neglijării investițiilor în sistemul educațional și de cercetare, de unde rezultă "exporturile mari de capital uman de valoare". Revenirea la prosperitate impune efectuarea de cheltuieli pe deficit, atragerea de investitori, realizarea de investiții materiale (în imobile, echipamente, instrumente) și nemateriale (în strategii, organizare, cercetare-dezvoltare, formare de personal, informatică etc.)¹².

Pentru a atinge obiectivele Strategiei UE 2020, România trebuie să țină cont de faptul că obiectivul fundamental al acesteia vizează transformarea "în cea mai **competitivă** și dinamică economie bazată pe **cunoaștere**, capabilă să susțină creșterea economică prin crearea de mai multe locuri de muncă și realizarea unei mai bune coeziuni sociale". Mai mult ca oricând performanțele obținute pe calea dezvoltării umane depind de capacitatea omului de a face un pas în față prin inovare, de eficacitatea mobilizării resurselor puse la dispoziție de prețioasele capacități ale omului.

BIBLIOGRAFIE

1. Becker, G., (1997), *Capitalul uman, o analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație*, Ed. ALL, București.
2. Becker, G., (1994), *Comportamentul uman – o abordare economică*, Ed. ALL, București.

---

¹² Roubini, N.; Mihm, S., *Economia crizelor. Curs fulger despre viitorul finanțelor*. Ed. Publică, București, 2010, p. 274.

3. Friedman, M., (1995), *Capitalism și libertate*, Ed. Enciclopedică, București.

4. Marx K.; Friedrich Engels, (1966), *Capitalul, critica economiei politice*, Ed. Politica, București.

5. Roubini, N.; Mihm, S., (2010), *Economia crizelor. Curs fulger despre viitorul finanțelor*, Ed. Publică, București.

6. Russell, R.S.; Taylor, B.W., (2000), *Operations Management. Third Edition*, Upper Saddle River, New Jersey, Prentice Hall.

7. Samuelson, P., Nordhaus, W., (1990), *Economia politica*, McGraw-Hill, Madrid.

8. Smith, A., (1962), *Avuția națiunilor*, Ed. Academiei Române, București.

*** [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table?tsdsc440/ 2.2.1-r1785-2011-09-23](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table?tsdsc440/2.2.1-r1785-2011-09-23) (PROD)

*** <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-2011-2012>

*** http://www.ipe.ro/rjef/rjef3_11/rjef3_2011p200-212.pdf